

ПРАВОВА СИСТЕМА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Для визначення правової системи Європейського Союзу перш за все необхідно звернутися до визначення самого поняття «правова система», яка розглядається як сформована під впливом закономірностей розвитку певного суспільства сукупність усіх його правових явищ, які перебувають у стійких зв'язках між собою та з іншими соціальними явищами [1, с. 26]. Можливо підкреслити, що правова система становить собою право, взяте в цілісно-понятійному, розгорнутому й функціональному стані. Інакше кажучи, право існує, формується й функціонує у вигляді правової системи. Відповідно і правову систему можна розуміти як цілісний і структурований комплекс правових явищ, що функціонує для врегулювання суспільних відносин, досягнення певного соціально значимого результату [6, с. 225-236; 2, с. 34].

М. Г. Хаустова надає влучне визначення, говорячи, що правову систему можна визначити як об'єктивне, історично закономірне правове явище, що включає в себе взаємозалежні, взаємообумовлені і взаємодіючі компоненти: право і законодавство, що втілює його, юридичні установи і юридичну практику, суб'єктивні права й обов'язки, правовідносини, правову ідеологію й інше. Орієнтуючись на методологічний арсенал системного підходу, вчений в дослідженні правової системи вирізняє суб'єктивний, нормативний, інтелектуально-психологічний, діяльнісний, результативний складники [3, с.74].

Завдяки правотворчій діяльності Співтовариства, а згодом вже й Європейського Союзу, на сьогодні сформувалася система правових норм, які можна визначити як правову систему Європейського Союзу.

Право ЄС є особливою правовою системою, норми якої регулюють суспільні відносини, що складаються під час інтеграційних процесів в рамках Європейського Союзу [4].

Право Європейського Союзу являє собою унікальну правову систему, яка діє паралельно із національною, тобто поряд із законодавством держав-членів ЄС. В межах правових систем держав-членів ЄС норми права Європейського Союзу є нормами прямої дії і регулюють багато

¹ Студентка 1 курсу факультету підготовки кадрів для Пенсійного фонду України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

питань, які вже врегульовані національним законодавством (що стосується, зокрема, соціальних та економічних питань). Застосування саме права Європейського Союзу сприяє взаємному економічному та соціальному розвитку в державах-членах ЄС.

Те, що норми права Європейського Союзу є нормами права прямої дії означає, що громадянам Європейського Союзу надано право покладатися на безпосереднє застосування норм права Європейського Союзу в національних судах, а національні суди в свою чергу повинні захищати, впроваджувати та підтверджувати права, які надаються нормами права Європейського Союзу.

Одним із основних принципів права Європейського Союзу є примат (іншими словами – верховенство) права ЄС над національним правом. Це означає, що у випадках, коли норми національного права не відповідають нормам права Європейського Союзу, національні суди держав-членів ЄС зобов'язані застосовувати саме право Європейського Союзу, а не власне національне законодавство. Також цей принцип впливає на обов'язок держав-членів ЄС не приймати закони, що суперечать нормам права Європейського Союзу [5, с. 500-525; 6; 7, с. 299-323].

Правова система Європейського Союзу поєднує в собі ознаки романо-германської та англо-саксонської правових систем. Від романо-германської системи в правовій системі Європейського Союзу перейшли принципи домінування нормативно-правового акта як основного джерела права та нормативність права, а від англо-саксонської правової системи – застосування прецедентного права.

Все ж таки правова система Європейського Союзу зберігає дуалізм, що виходить з факту наявності двох різних груп правових норм: власне права Європейського Союзу та національного законодавства держав-членів ЄС.

Отже, можна підсумувати, що правова система за своєю юридичною природою становить особливу, третю систему права, яка відмінна від міжнародного та національного права. Право Європейського Союзу має пріоритет над національним законодавством держав-членів ЄС, норми права ЄС є нормами прямої дії у внутрішніх правопорядках країн-членів Європейського союзу.

Література:

1. Порівняльне правознавство: підручник / за заг. ред. О. В. Петришина. – Х.: Право, 2012. – 272 с.

2. Хаустова М. Г. Національна правова система за умов розбудови правової демократичної державності в Україні / М. Г. Хаустова. – Х.: Право, 2008. – 160 с.

3. Хаустова М. Г. Концепція правової системи : становлення та розвиток / М. Г. Хаустова // Науковий Вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». Збірник наукових праць. – Випуск 4. Том 1. – 2014. – С.71-77

4. Право Європейського Союзу: підручник [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072048487/pravo/pravo_eyevropeyskogo_soyuzu

5. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз / І. В. Яковюк.– Х.: Право, 2013.– 760 с.

6. Яковюк І. В. Правові основи європейської інтеграції та її вплив на державно-правовий розвиток України : дис... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Іван Васильович Яковюк . – Харків : Б.в., 2014 . – 474 с.

7. Яковюк І. В. Правова інтеграція як фактор розвитку української державності та її правової системи / І. В. Яковюк // Правова доктрина України : у 5 т. – Х. : Право, 2013. – Т. 1 : Загальнотеоретична та історична юриспруденція / В. Я. Тацій, О. Д. Святоцький, С. І. Максимов та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина. – С. 713–751.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії держави та права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого М. Г. Хаустова

Н. В. Жданюк¹

TRANSNATIONAL CORPORATIONS: PROBLEMATIC ASPECTS OF INTERNATIONAL LEGAL REGULATION

Today we are living in a period of globalization and international cooperation in all spheres of public life, including international law. Hence, the impact of transnational corporations (TNC) on the world community cannot be over emphasized. Some modern transnational corporations are able to

¹ Студент 4 курсу Інституту підготовки кадрів для органів прокуратури України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого